

Sygn. akt: III U 174/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2016r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Załęska-Bartkowiak
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Emilia Kowalczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 maja 2016r. w O.

sprawy z odwołania D. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o rentę rodzinną

na skutek odwołania D. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 23.02.2016r. **znak** (...)

orzeka:

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje D. P. prawo do renty rodzinnej począwszy od dnia 01.01.2016r. na stałe;
- stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25.01.2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił D. P. prawa do renty rodzinnej po mężu.

D. P. wniosła odwołanie od powyższej decyzji. Stwierdziła, że należy wobec niej zastosować uchwałę Sądu Najwyższego dnia 23.03.2006r. (I UZP 5/05). Jednocześnie podnosiła, że nie ma wobec niej zastosowania art.58 ust.4 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015r., poz. 748 ze zm.)

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Podniósł, że zmarły H. P. nie spełniał wymogów, aby uzyskać po nim prawo do renty rodzinnej. Nie miał on bowiem zgromadzonych przynajmniej 5 lat w ostatnim dziesięcioleciu przed

śmiercią. Podniósł także, że ma w tej sprawie zastosowanie art.58 ust.4 ww. ustawy, a H. P. nie zgromadził 30 lat okresów składkowych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

H. P. zmarł dnia 26.06.2011r.

W chwili śmierci zgromadził 23 lata, 7 miesięcy i 3 dni okresów składkowych oraz 1 rok, 5 miesięcy i 20 dni okresów nieskładkowych. Łącznie jego staż wynosił 25 lat i 23 dni. Przy czym w ostatnim 10-leciu przed śmiercią zgromadził jedynie 9 miesięcy i 4 ni okresów składkowych i nieskładkowych.

Na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 8 marca 2012r. w sprawie sygn. akt IIIU 860/11 rentę rodzinną po H. P. uzyskiwała jego córka K. P.. D. P. nie ubiegała się wówczas o prawo do renty po zmarłym mężu.

K. P. pobierała rentę do chwili ukończenia studiów. Dopiero wówczas D. P. dnia 25.01.2016r. wystąpiła z wnioskiem o przyznanie jej prawa do renty rodzinnej po mężu.

Zaskarżoną decyzją ZUS odmówił jej prawa do tej renty, powołując się na to, że w ostatnim 10-leciu przed śmiercią H. P. nie zgromadził 5 lat składkowych i nieskładkowych oraz na treść art.58 ust.4 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015r., poz. 748 ze zm.), który przewiduje wyjątek od wymogu zgromadzenia 5 lat w ostatnim 10-leciu jedynie dla mężczyzn, którzy legitymują się 30-letnim okresem składkowym i są całkowicie niezdolni do pracy.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie **art.70 ust. 1** pkt 1 ww. ustawy wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy. D. P. w chwili śmierci męża miała 56 lat (ur. (...)), zatem spełniała warunek z powołanego powyżej przepisu.

Powodem odmowy przyznania jej prawa do renty rodzinnej po mężu były okoliczności leżące po stronie H. P.. Zgodnie bowiem z **art.65 ust.1** tej ustawy renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. H. P. nie miał ustalonego prawa do emerytury ani renty. Nie spełniał także warunków, by uzyskać emeryturę.

Zatem **rozstrzygnięcie** w tej sprawie **uzależnione** było od ustalenia, czy H. P. w chwili śmierci spełniał warunki do uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Warunki konieczne do uzyskania tego świadczenia wymienia **art.57 ust.1** ww. ustawy. Zgodnie z tym przepisem renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje osobie, która:

- 1) jest niezdolna do pracy;
- 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
- 3) niezdolność do pracy powstała w enumeratywnie wymienionych okresach albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Przy czym w myśl **art.58 ust.1 pkt 5** i **ust. 2** ww. ustawy - warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art.57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat, a okres ten powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed śmiercią.

ZUS odmówił D. P. prawa do renty, powołując się na okoliczność, że H. P. nie miał wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego w ostatnim 10-leciu przed śmiercią, bowiem w tym okresie zgromadził jedynie 9 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych, gdy tymczasem w jego przypadku wymagany był okres 5-letni.

W niniejszej sprawie D. P. powoływała się na uchwałę Sądu Najwyższego dnia 23.03.2006r., w której stwierdził on, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzny, który jest całkowicie niezdolny do pracy, bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art.58 ust.2 powoływanej ustawy pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy (I UZP 5/05).

Uchwała ta znajdowała zastosowanie także w sprawach o rentę rodzinną, gdy rozstrzygnięcie zależy od ustalenia, czy zmarła osoba spełnia przesłanki z art.57 ust.1 pkt 2 ww. ustawy. Wynikało z niej, że ustawodawca zrezygnował wobec osób, o których mowa w art.57 ust.2, posiadających długi okres ubezpieczeniowy (20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn) nie tylko z wymagania, aby niezdolność do pracy powstała w okresach wymienionych w ustępie 1 pkt 3, ale ponadto określił w sposób szczególny wymagany dla nabycia przez nich prawa do renty okres składkowy i nieskładkowy oraz stopień niezdolności do pracy. Nie może budzić wątpliwości, że określony w art.57 ust. 2 minimalny wymagany okres składkowy i nieskładkowy spełnia przewidziany ust. 1 pkt 2 warunek uzyskania prawa do renty w postaci posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego. Uzasadnia to w sumie wniosek, że przepis ust. 2 w sposób szczególny w porównaniu do przesłanek (warunków) przewidzianych w ust. 1 określa przesłanki prawa do renty.

Bezsporne jest, że H. P. miał staż ubezpieczeniowy wynoszący 25 lat i 23 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Zgodnie z art.65 **ust. 2** tej ustawy - przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy. H. P. spełniał zatem wszystkie przesłanki, o których mowa w powoływanej uchwale Sądu Najwyższego.

Przy czym w niniejszej sprawie konieczne jest rozstrzygnięcie, czy należy zastosować art.58 ust.4 ww. ustawy. Wynika z niego, że wymóg posiadania przynajmniej 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego w ostatnim 10-leciu przed śmiercią nie dotyczy jedynie mężczyzn, którzy zgromadzili 30-letni okres składkowy. Przepis ten wszedł w życie dnia 23.09.2011r., zatem po śmierci H. P. (26.06.2011r.). K. P. złożyła swój wniosek o rentę rodzinną dnia 14.09.2011r., a więc także przed wejściem w życie tego przepisu. Natomiast D. P. złożyła wniosek o rentę rodzinną, gdy przepis owy już obowiązywał. Wobec powyższego ZUS stanął na stanowisku, że należy zastosować wobec D. P. przepisy obowiązujące w dniu złożenia przez nią wniosku o rentę. Dlatego odmówił jej prawa do renty rodzinnej.

W ocenie Sądu Okręgowego należy w przedmiotowej sprawie zastosować przepisy obowiązujące w dacie śmierci H. P. oraz ich interpretację wynikającą z uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23.03.2006r. (I UZP 5/05). Dokonując takiego ustalenia, Sąd miał na uwadze treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 04.11.2014r. (I UK 100/14), zgodnie z którym moment nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy określa art.100 ust.1 ww. ustawy, ustalający generalną zasadę, zgodnie z którą prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Nabycie prawa do świadczenia następuje więc ex lege i co do zasady nie jest uzależnione ani od złożenia wniosku ani też od ustalenia (potwierdzenia) tego prawa decyzją organu rentowego, która ma jedynie charakter deklaratoryjny. Sąd Najwyższy podkreślił, że przewidziany w art.116 ust.1 ww. ustawy wniosek o świadczenie nie jest elementem prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, gdyż przesłanki tego prawa określa art.57, lecz stanowi jedynie żądanie realizacji świadczenia nabytego z mocy prawa. Sąd Okręgowy w całości podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy, że wniosek o rentę ma jedynie znaczenie dla powstania prawa do wypłaty świadczenia rentowego, co wynika wprost z art.129 ust.1 ww. ustawy, zgodnie z którym świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Zdaniem Sądu Najwyższego oznacza to, że zmiany w przepisach ograniczające dotychczasowe uprawnienia, czy też wprowadzające dodatkowe warunki nabycia prawa do renty, nie mają wpływu na istnienie prawa nabytego (powstałego) przed tymi zmianami, niezależnie od tego, kiedy został złożony wniosek o świadczenie (jego realizację).

Konkludując, Sąd Najwyższy stwierdził, że art.58 ust.4 ww. ustawy nie ma zastosowania do ubezpieczonego, który przed dniem 23.09.2011r. nabył prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy na warunkach określonych w art.57 ust.2 ww. ustawy.

Sąd Okręgowy w pełni podziela to stanowisko. Pomocniczo w przedmiotowej sprawie należy podkreślić, że przy odmiennej interpretacji przepisów – zachodziłaby sytuacja, że córka H. P. mogłaby po nim pobierać rentę rodzinną, a żona – nie, pomimo że stan faktyczny sprawy nie uległ zmianie. Co więcej – gdyby D. P. wystąpiła ze swoim wnioskiem przed dniem 23.09.2011r., to uzyskałaby prawo do renty rodzinnej.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd uznał, że zachodzą podstawy do przyznania D. P. prawa do renty rodzinnej po jej mężu: w dacie jego śmierci ukończyła ona 50 lat, natomiast H. P. należałoby uznać za osobę, która w dacie swej śmierci spełniała przesłanki do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie podnieść należy, że poza żoną, żaden inny członek rodziny H. P. nie jest już uprawniony po nim do renty rodzinnej.

Z tych względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję na mocy **art.477¹⁴§2 kpc.**

Zgodnie z treścią art. 118 ust. 1a ww. ustawy - Sąd był zobowiązany, przyznając odwołującej prawo do renty, do zamieszczenia z urzędu w sentencji wyroku rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego odnośnie do nieustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie nie istniały podstawy do obciążenia odpowiedzialnością organu rentowego za nieprzyznanie odwołującej prawa do renty rodzinnej już na etapie postępowania przed ZUS-em. W niniejszej sprawie zachodziła zawilość prawna, która uniemożliwiła organowi rentowemu przyznanie odwołującej renty rodzinnej na etapie postępowania przez ZUS-em.

Z tych względów orzeczono jak w pkt 2 wyroku.